

KOMPONENTE SVEĆENIČKE DUHOVNOSTI

Dr Hadrijan BORAK

Još u srednjem vijeku daje se kandidatu za svećeništvo više-manje znanstvena kultura, ali ne baš posebno izrađena duhovna formacija. Poznato je da se tek poslije Tridentinskog koncila, i radi pothvata koncila oko obnove svećeničkog života, posvećuje veća pažnja duhovnom odgoju klera. To je razlog da se i literatura o svećeničkoj duhovnosti razvila tek u novije doba, ponajviše u vezi s pokusima za reformu klera, ponajprije u Italiji, onda u španjolskoj i u Francuskoj. Samo kao primjer navodim djelo koje je imalo izvanredan utjecaj na razvoj pojma svećeničke duhovnosti, a napisao ga je španjolski kartuzijanac Antun de Molina (1560—1619) početkom 17. stolj.: *Instrucción de los Sacerdotes* (Madrid 1608). Janzenisti su svojim ogorčenim napadajima na knjigu mnogo pridonijeli njezinoj popularnosti. Molina izvodi dostojanstvo svećenika iz prikazivanja Isusove žrtve, tumači važnost misnih rubrika i normi za pobožnu molitvu brevijara; u praktičnom dijelu knjige govori o pripravi na sv. misu i opominje svećenike da se često ispovijedaju i da često celebriraju. Ta je knjiga utjecala na orijentaciju francuske škole svećeničke duhovnosti, poznate kao škole kard. De Berullea, koja je stvarno imala izvanredno dubok utjecaj na razvoj svećeničke duhovnosti uopće.

Duhovnost je svećenička po toj nauci koncentrirana na osobu Isusa Krista, Svećenika Novoga Zavjeta. Svećeništvo je glavno Kristovo svojstvo; naše svećeništvo proizlazi iz Kristova svećeništva i njegova je slika. A svećenik usavršuje svoj život ukoliko nasljeđuje Isusove kreposti. Tako piše De Berulle, i tako pišu Conde, sv. Vinko Paulski, i drugi. Iz te perspektive citirani autori tumače vezu između pastoralnog djelovanja i molitve: molitva slijedi rad i rad molitvu. Svećenik u molitvi nalazi žar potreban za rad i uspjeh u radu. Svi ti autori tumače što moramo poduzeti da pastoralna služba ne bi priječila ili uništila unutrašnji život svećenika. I ta je interpretacija svećeničke duhovnosti ostala uglavnom do danas.

Ali nije mala novost te literature da su je, konačno, dobrim dijelom pisali dijecezanski svećenici. Usprkos tome njezini su izvori djela poznatih redovnika, i to katkada onih ekskluzivno kontemplativnoga života, Zato je i pojam duhovnog života kod tih pisaca onaj opisan od redovnika, strukturiran na temelju duhovnog iskustva bez veze s pastoralnom službom. Ali ti su svećenici jakošću svoga svetog života uspi-

jevali u stvaranju kohezije između duhovnog života i djelovanja, a da ipak nisu dosta izričito zapazili poteškoće za teoretsku sintezu.

Danas je sve to bolje zapaženo. Ne ide se više za tim da svećenik prihvati već gotovu duhovnost onih koji se bave duhovnošću, tj. redovnika, nego da ima svoju, za koju je karakteristično i to da je u skladu s praksom i iskustvom, a koje sam kontemplativni život ne pruža. Ovo stanovište zahtijeva sam duh moderne kulture. Najprije idealistički imanentizam i nakon toga egzistencijalistička antropologija formirale su čovjeka koji ne pokazuje mnogo smisla za objektivni ideal, nego gleda ideal u sebi, u razvoju svoga djelovanja. S time je povezan i drugi važan fenomen na polju vjere u 20. stoljeću. Dok se naime u 18. i 19. st. pozornost posebno posvećivala odnosu između vjere i znanosti, u 20. st. daje se veća važnost praksi i, na polju vjere, praktičnoj povezanosti između vjere i ljubavi, vjere i života, prisutnosti vjere u životu ili životnom svjedočanstvu vjere. I današnji smisao za apostolat svakako je jedan od rezultata te pojave, što znači da djelovanje stvarno krije u sebi duhovne snage koje prije, izgleda, nisu zapažali.

To su neke od onih premisa koje imamo pred očima tumačeći komponente svećeničke duhovnosti, osobito one koje se nalaze u koncilskim dokumentima. I za nju općenito vrijedi ono što je karakteristično za svu modernu duhovnost, tj. da je više moralna i praktična, a ne uglavnom spekulativna; zato je eklezijalna, liturgijska i misionarska. A to je potpuno u skladu s namjerama Koncila: on opisuje svećenički život i savršenstvo kakvo je potrebno danas za obnovu Crkve.

Novija literatura o svećeničkoj duhovnosti već se dosta razvila, osobito na francuskom i talijanskom jeziku, i može se dosta lako naći u studijama koje tumače nauku Koncila. A koncilaska nauka o svećeničkoj duhovnosti nalazi se u slijedećim dokumentima: Dogmatska konstitucija o Crkvi (*Lumen gentium*), Dekret o odgoju i obrazovanju svećenika (*Optatam totius*) i Dekret o službi i životu prezbitera (*Presbyterorum ordinis*). Ovaj posljednji dekret obrađuje pitanje duhovnosti više-manje sistematski, kako je diktirala sama svrha dekreta.

Kako je Koncil postavio problem?

Put koji nas vodi u narav svećeničke duhovnosti Koncil otvara pitanjem: koja komponenta svećeničke duhovnosti služi kao počelo jedinstva u životu svećenika? To pitanje danas nije novo. Ono se naime ne postavlja samo s obzirom na savršenstvo, nego je zahtjev naravi, osnovni zahtjev pedagogije i strukturiranja zdrave osobnosti. Zato je bilo gotovo neizbježno da Koncil, kad je počeo razrađivati pitanja o životu svećenika, posebnu važnost posveti tome problemu. I u tom smislu Koncil s pravom polazi od stanovišta da je pomanjkanje jedinstva i sinteze u svećeničkom životu jedan od najvažnijih razloga zašto je svećenik samo sebi katkada tako težak problem, što nužno kompromitira njegovu službu.

Dekret *Presbyterorum ordinis* (PO) posebnu je pažnju posvetio pitanju o vezi između službe i života svećenika. Diskusije na Koncilu u listopadu god. 1965. pokazale su u tom pitanju jake divergencije. Budući da je Koncil imao posebno naglašenu pastoralnu notu, mnogi su biskupi zahtijevali da glasani tekstovi jasno tvrde bitno apostolski ka-

rakter svećeničke službe. Ali bilo je i onih koji su radi vjernosti tradiciji tražili da glavni karakter svećeničke službe bude stavljen u prikazivanje euharistijske žrtve, koja sačinjava pravi privilegij svećenika. Naprotiv, branitelji pastoralne teze bili su sigurni da apostolski i misionarski aspekt najdublje zahvaća svećenički život, i zato su inzistirali na antropocentričnoj dimenziji svećeništva.

Da riješi to pitanje, koncilski komisija nije tražila kompromis između dvaju stanovišta, nego je prezentirala takvo tumačenje svećeničke službe po kojem je donekle spašavala obadvije pozicije i odstranila protivnost između misije i Euharistije, između svećenika koji žrtvuje i proroka koji propovijeda. To je postignuto koncilskom teologijom svećeništva, koju ne možemo ovdje tumačiti, ali ćemo neke njezine osnovice mimogred spomenuti.

Slijedeći dakle nauku konstitucije *Lumen gentium*, dekret PO kaže da je zadatak biskupske službe u nižem stupnju predan prezbiterima, da bi bili suradnici biskupskoga reda (PO 2). Oni su sredstvo kojim Krist svoju Crkvu izgrađuje, posvećuje i upravlja, i tako on po Crkvi, koja je njegovo Tijelo, vrši volju svoga Oca. Govoreći nakon toga o sadržaju svećeničke službe, dekret kaže da se ona sastoji u apostolskom naviještanju Evanđelja kojim se Božji narod saziva i skuplja. Osim toga, prezbiterskom službom duhovna žrtva vjernika u sjedinjenju sa žrtvom Krista dolazi do punine i prikazuje se preko ruku svećenika u Euharistiji na nekrvan način i sakramentalno (PO 2). To je sadržaj i cilj službe prezbitera. Njihovo služenje dakle počinje naviještanjem Evanđelja, a crpi svoju snagu i moć iz Kristove žrtve. Naviještanje i kult: služba obuhvaća jedno i drugo, ona je bitno antropocentrička i teocentrička — i ove su dvije komponente nerastavljive. One ne smiju biti postavljene jedna uz drugu, nego moraju biti tijesno povezane. Narav te ovisnosti Koncil je duboko izrazio slijedećom tvrdnjom: »Ostali sakramenti i djela apostola, kao i sve crkvene službe, tijesno su povezani s Euharistijom i prema njoj su usmjereni... Zbog toga se Euharistija pokazuje kao izvor i vrhunac cjelokupne evangelizacije« (PO 5).

Ako se gleda u tim dvjema bitnim dimenzijama, biva očito da je svećenička služba rezultat apostolske ili pastoralne ljubavi, tj. djelo Kristove ljubavi kakva živi i stvara u djelovanju svećenika. Treba se dakle dignuti do ove visine života i iskustva, da dobijemo ispravni pojam svećeničke situacije. Na toj razini, gdje se nerazrješivo sjedinjuju ljubav prema Ocu i ljubav prema svim ljudima, služba se svećenika manifestira sa svojim antropocentričkim i teocentričkim komponentama. Zato pastoralna ljubav obuhvaća čitav život svećenika i tako može postati izvorom jedinstva njegova života. Dakle, da otkrijemo vezu svećeničke službe i njegova života, Koncil nas upućuje na vezu između službe i ljubavi. Tu ljubav Koncil nazivlje pastoralnom, jer je izražena pastoralnom djelatnošću, i zato je nužni izraz one specifične ljubavi kojom svećenik doživljava Kristovu misiju. Ta je pastoralna ljubav dar milosti koju svećenik prima kod ređenja, a naročito proistječe iz euharistijske žrtve, koja radi toga predstavlja središte i korijen čitavog života prezbitera. To svećenik postiže time da on što se zbiva na žrtvenom oltaru nastoji primijeniti na sebe (PO 12, 13).

Iz toga slijedi da je odnos između službe i života svećenika vrlo uzak, jer od jednog istog izvora žive jedan i drugi. Vanjski rad prezbi-

tera ne samo da nije zapreka u duhovnom životu nego je izvor kreposti, te tako pruža pomoć unutrašnjem životu. Zato svećenička duhovnost raste i iz njegove službe, te iz službe dobiva neke svoje karakteristike. To tumače tekstovi Koncila, od kojih ćemo navesti samo neke.

To je najprije očito iz jednog značajnog teksta u dekretu *Optatam totius*. Dekret kaže: »Ipak neka (sjemeništarci) u svom budućem radu ne vide gotovo isključivo opasnost, nego neka se radije tako odgoje da duhovni život što više crpi snagu iz samog njihova pastoralnog rada« (OT 9). Dakle svećenička služba može postati i opasnom, ali po sebi ona je sredstvo posvećenja, kada se vrši pod uvjetima koje Koncil kasnije opisuje. Koncil dakle ne prihvaća misao onih koji kažu da rad svećenika za posvećenje uvijek uključuje dvije faze, kontemplativnu i aktivnu: najprije se sabere i moli — i onda se sav baci na rad, kao da se radi o nekom alternativnom punjenju i ispražnivanju, bez sinteze. Prezbiterima kod ređenja nije dana milost Duha Svetoga samo zato da bude sigurna sakramentalna ili juridička vrijednost nekih njihovih čina nego i zato da mogu postići takvu svetost kakva je potrebna da postanu uzorima kršćanskom narodu. Konstitucija *Lumen Gentium* tumači kako svećenici crpe svoju svetost iz čitave svoje apostolske službe: »Moleći i prinoseći žrtvu, kako im je dužnost, za svoj puk i za sav Božji narod, priznavajući ono što čine i nasljeđujući ono čime se bave, mjesto da budu zapriječeni apostolskim brigama, pogiblima i poteškoćama, neka se radije po njima podignu na veću svetost, hraneći i dajući polet svoj aktivnosti obiljem razmatranja, na utjehu cijele Božje Crkve« (br. 41). Iako u toj konstituciji svećenička apostolska duhovnost nije došla do one sigurne formulacije koju ima u PO, ipak je njezin teološki temelj već jasno zacrtan, i zato se dekret PO stalno služi naukom te konstitucije kada postavlja oblike pastoralne duhovnosti svećenika.

U dekretu *Presbyterorum ordinis* Koncil dublje razrađuje pitanje jedinstva u životu svećenika. Dapače, u tom je dekretu problem svećeničke duhovnosti očito koncentriran na to pitanje, tako da se nauka Koncila s pravom može nazivati duhovnošću životne sinteze. Put Koncila do te nauke bio je dosta težak. Poznato je naime da su tekstovi dekreta PO koji govore o duhovnom životu svećenika bili poslije diskusija u listopadu 1965. temeljito prerađeni, i to osobito zato što nije bio dobro definiran odnos između svećeničke duhovnosti i službe. Mi donosimo nauku Koncila slijedeći sam tekst dekreta.

Pomazan Duhom Svetim i poslan od Krista, svećenik prima službu koje glavne komponente dobivaju time sakramentalnu bazu. Zato konfiguracija Kristu, postignuta tom svećeničkom situacijom, odmah određuje onaj specifičan put do savršenstva kojim će ići svećenik. »Tako dok vrše službu Duha i pravde, samo ako su poučljivi Kristovu Duhu koji ih oživljava i vodi, oni se učvršćuju u duhovnom životu. Naime sami svakidašnji sveti čini — kao i cjelokupna njihova služba, koju vrše u zajedništvu s biskupom i ostalim prezbiterima — usmjeruju ih prema savršenstvu života« (PO 12). Time su definirane osnovne misli svećeničke duhovnosti: ona je vezana na specifične dužnosti svećenika u Crkvi i na eklezijalne aspekte njegove službe. Koncil inzistira da se ovdje radi o *vlastitom* putu k svetosti. »Svećenici postizavaju svetost na vlastiti način tako što svoju dužnost vrše iskreno i neumorno u Kri-

stovu Duhu« (PO 13). Dakle svećenička vlastita svetost pretpostavlja jedan određeni način vršenja dužnosti. Koncil posebno naglašuje to i takvo vršenje dužnosti koje posvećuje samo ako je takvo i ne drukčije. Radi toga Koncil na više načina opisuje kakav je odnos svećenika prema Kristu u apostolskom djelovanju. Intenzivnost toga odnosa uvjet je posvećenja. »Kao službenici svetoga, prezbiteri — napose u žrtvi mise — na osobit način vrše ulogu osobe Krista koji je samoga sebe predao za žrtvu da posveti ljude. Zato su pozvani da nasljeđuju ono što vrše, tako da svetkujući misterij smrti Gospodnje nastoje mrtviti svoje tijelo od njegovih mana i požuda« (PO 13). Dakle, posvećenje svećenika ne svodi se na samu službu fizički gledanu ili na dobro izvršavanje službe. Svećenik mora raditi na savršenstvu kao svaki vjernik i zato dekret ističe stara i nova sredstva preko kojih se jedino može ono postići.

Nakon toga Koncil prelazi поблиže na pitanje odnosa između unutrašnjeg života i djelatnosti, ili: kako bi s vanjskom djelatnošću mogli spojiti u jedinstvo svoj unutrašnji život (PO 14). To jedinstvo, kaže dekret, ne može se postići pukim vanjskim sređivanjem pastoralnih obaveza, a ni samom praksom pobožnih vježbi, koliko god to inače može mnogo koristiti. Put do jedinstva je Krist. »Prezbiteri« — piše u dekretu — »mogu izgraditi to jedinstvo sljedeći u vršenju službe primjer Krista Gospodina, kojemu je bila hrana činiti volju Onoga koji ga je poslao da dovrši njegovo djelo. I zaista, Krist, da bi u svijetu neprestano po Crkvi činio ovu Očevu volju, djeluje po svojim službenicima; pa zato uvijek ostaje počelo i izvor jedinstva njihova života« (PO 14). Krist u Crkvi djeluje kao učitelj, svećenik i pastir. Da bude autentična, služba će se svećenika u samom davanju Božje riječi tijesno sjединiti s Kristom Učiteljem i njegov će ih Duh voditi (PO 13). »Dok se prezbiteri sjединjuju s činom Krista svećenika, sebe potpuno dnevno prikazuju Bogu« (PO 13). »Kao upravitelje i pastire Božjega naroda potiče ih ljubav Dobroga Pastira da svoj život polože za svoje ovce« (PO 13). Svećenici dakle idu putem savršenstva ukoliko se aktivno sjединjuju s Kristom, što uostalom vrijedi za sve članove Božjega naroda. Ali kod svećenika je specifično da oni ne dolaze do savršenijeg života osim ukoliko se sjединjuju s Kristom Učiteljem, Svećenikom i Pastirom, i zato Koncil na tom aspektu duhovnosti posebno inzistira: »Ako budu tako vršili ulogu Dobroga Pastira, naći će u samom izvršavanju pastoralne ljubavi vezu svećeničkog savršenstva koje će u njihovu životu i djelovanju uspostavljati jedinstvo« (PO 14). Protiv ovog teksta bio je koncilskoj komisiji predan modus koji je tražio da u tekstu bude rečeno da svećenici nalaze vinculum perfectionis, unitatem vitae et actionis u celebriranju euharistijske Žrtve. Ali je koncilska komisija odgovorila: non admittitur, quia vinculum perfectionis invenitur in exercitio caritatis, usp. Kol 3, 14.

Daljnji put do jedinstva u svome životu nalazi svećenik u promatranju pothvata u svjetlu volje Božje i u praktičnom prihvaćanju volje Božje po primjeru Isusa Krista. Sjединjeni s Kristom u vršenju svoje službe, »prezbiteri će to jedinstvo svoga života postići ako se povežu s Kristom u prihvaćanju Očeve volje i u darivanju samih sebe za stado koje im je povjereno« (PO 14). Zapleteni u premnoge dužnosti svoje službe, prezbiteri se pitaju kako bi s vanjskom djelatnošću spojili u

jedinstvo svoj unutrašnji život. Koncil odgovara da se to jedinstvo života ne može postići pukim vanjskim sređivanjem pastoralnih obveza, nego treba stvarno prihvatiti volju Božju. Iz toga mjesta je posebno očito da Koncil traži od svećenika jaku vjeru i vjernost, bez koje neće moći prihvatiti ni pothvate ni odreknuća koje zahtijeva prihvaćanje Očeve volje.

Taj aspekt duhovnosti pomaže ujedno svećeniku da provjeri jedinstvo svoga života: »Da bi mogli također konkretno provjeriti jedinstvo svoga života, neka sve svoje pothvate promatraju u svjetlu volje Božje« (PO 14). I tako put kojim svećenik teži za sintezom u životu služi ujedno kao mjerilo i kriterij po kojem u objektivnom aspektu zapaža stvarnost i intenzivnost takvoga jedinstva. A ovo je provjeravanje za-pravo nužno i neizbježno, budući da ga na nj navodi i prisutnost Isusa Krista, s kojim je povezan u prihvaćanju Očeve volje. To je »egzistencijalan ispit savjesti« čija je svrha da se izbjegne da ne bi u svećeničkoj osobi bila dva više ili manje neovisna života, ljudski i svećenički, i da ne bi nesavršen svećenički život ubijao u svećeniku njegov ljudski život.

Svećenik mora nadalje ispitati kakav sklad postoji između njegovih pothvata i normi evanđeoskog poslanja Crkve. I to je važno za jedinstvo njegove osobe. Krist živi u Crkvi, i zato se vjernost prema Kristu ne može odvojiti od vjernosti prema njegovoj Crkvi. Prema tome pastoralna ljubav povezuje svećenika s biskupom i s drugom braćom u svećeništvu. Svoju službu svećenik vrši u hijerarhijskom zajedništvu cijeloga Tijela. Pastoralnom ljubavlju vođen, svećenik svoju volju posvećuje službi Boga i braće, i to time što prima i izvršuje u duhu vjere ono što papa i vlastiti biskup nalažu ili preporučuju. Neki koncilski oci u debatama koncila posebno su naglašavali da svećenička duhovnost sadržava također vezu s biskupom i posebno sudjelovanje na misiji i funkciji biskupa. A ujedno je bilo i rečeno da nauka o duhovnosti svećenika izvodi svoje specifične elemente iz koncilске nauke o episkopatu. I prema tome bi se moglo reći da je sudjelovanje s biskupom tako karakteristično za svećeničku duhovnost kao što je npr. siromaštvo za franjevce. Po koncilskoj nauci dakle vjerna suradnja s biskupom pomaže svećeniku da doživi jedinstvo u svome životu: »Neka naime (prezbiteri) ispituju kakav sklad postoji između njihovih pothvata i normi evanđeoskog poslanja Crkve. Vjernost se prema Kristu ne može odvojiti od vjernosti prema njegovoj Crkvi... Budu li prezbiteri tako radili, naći će jedinstvo vlastitog života u samom jedinstvu poslanja Crkve...« (PO 14).

Schema dekreta, koja je bila predložena koncilskim ocima u listopadu 1965, govorila je još i o evanđeoskim savjetima, ali u definitivnoj je redakciji teksta to nestalo. Koncilski su oci pokušali podići temelje jedne autonomne svećeničke duhovnosti, koja bi bila strukturirana prema jednom određenom pojmu službe. Ovo dosta jasno pokazuju slijedeće ideje kojima Koncil tumači vrline koje su najpotrebnije za prezbitersku službu. Nećemo nabrajati sve. Na prvo mjesto Koncil stavlja poniznost. »Božje djelo, na čije ih je ostvarenje Duh Sveti pozvao, premašuje sve ljudske snage i ljudsku mudrost... Pravi dakle Kristov službenik, svjestan svoje vlastite slabosti, trudi se u poniznosti. Istražuje što je Bogu ugodno, i upregnut Duhom, u svemu se daje voditi od volje

onoga koji hoće da se svi ljudi spase« (PO 15). Ovu »volju Onoga« može otkriti i vršiti u svakidašnjim prilikama ako u prihvaćenoj službi i u mnogostrukim događajima svoga života ponizno služi svima koje mu je Bog povjerio. Na tu važnu misao vratit ćemo se kasnije.

Iskustvo svećeničkog života koje u više slučajeva zadaje najteže poteškoće svećeniku da postigne jedinstvo u svome životu jest, bez sumnje, celibat. To je svakako jedno od najoriginalnijih iskustava u povijesti svećenstva. Zato je razumljivo da je Koncil postavio celibat kao jedno od najjačih sredstava za postignuće sinteze u svećeničkom životu. I u tom slučaju Koncil polazi od jednog određenog pojma službe. Cijelo je naime svećeničko poslanje posvećeno službi novoga čovjeka, kojega Krist, pobjednik smrti, po svom Duhu podiže u svijetu (PO 16). Zato moraju nastojati da svoj život potpuno i velikodušno predaju za povjereno im stado. A jedno takvo velikodušno zalaganje može rasti samo iz ljubavi prema Bogu i prema ljudima. A da postigne prisutnost te ljubavi u životu svećenika, Crkva je vrlo rano uvidjela da beženstvo mnogostruko pristaje svećeniku. »Prezbiteri se djevičanstvom ili obdržavanjem celibata radi kraljevstva nebeskoga posvećuju Kristu na nov i odličan način: uza nj lakše pristaju nepodijeljenim srcem i u njemu se i po njemu slobodnije predaju službi Bogu i ljudima, slobodnije služe njegovu kraljevstvu i djelu višnjeg preporadanja te tako postaju sposobniji da prime u većoj mjeri očinstvo u Kristu« (PO 16). Treba notirati da po koncilskoj nauci celibat služi Kristovu kraljevstvu samo ako preko celibata svećenik lakše pristaje nepodijeljenim srcem uz Krista. Zato je celibat prije svega gledan kao konstruktivni elemenat jedne nadnaravne antropologije, po njemu se svećenik najprije poveže s Kristom i preko ove veze crpi onu ljubav kojom služi Kristovu kraljevstvu. Iz toga slijedi da preko celibata svećenik stavlja u službu evanđeoske misije Crkve sve svoje sposobnosti služenja. I samo radi ove radikalnosti celibat služi jedinstvu i sintezi u svećeničkom životu.

Koncil nadalje preporučuje prezbiterima duhovno siromaštvo, koje se temelji na primjeru Isusa Krista. Osim toga im preporučuje da gaje ljudske vrednote, a stvorena dobra da cijene kao Božje darove. Neka se služe ovim svijetom kao da se njime ne služe, i tako će postići onu slobodu po kojoj postaju poučljivi da slučaju Božji glas u svakidašnjem životu (PO 17).

Zaključne misli

Time što je Koncil obrađivao pitanje svećeničke duhovnosti on je očito stajao na svojoj pastoralnoj liniji i na toj je liniji tražio rješenje postavljenog pitanja. Zato je i originalnost rješenja logički rezultat stanja u kojem se Crkva nalazi danas; postavljene su premise duhovnosti koje proizlaze iz današnje ekleziologije. Uostalom, poznato je da su svećenički uzori i sveti katolički laici zadnjeg stoljeća već išli istim putem, i jedno dublje istraživanje u tom smjeru bilo bi poučno. Koncil je izričito naglasio da svećenik zauzima u Crkvi jedno posebno mjesto i traži svećenika koji će odgovarati tome mjestu. Jer je doista bilo nemoguće pomisliti da Crkva od jučer postane Crkva sutrašnjice a da svećenik ne živi obnovljenim životom i da ne bude svećenik u svim

prilikama svoga života. Da ovo postigne, svećenik mora dati svome životu progresivno veće jedinstvo na temelju same svoje službe. Ovo će jednostavno stvarati polazeći od svetkovanja svete Euharistije koju doživljava u cijeloj kulturalnoj i apostolskoj širini. Zato Koncil ne uči da se svećenik posvećuje usprkos svome apostolskom radu ili uz taj rad, nego da se posvećuje u samom radu. To je posebno naglasio kard. Léger u svojem govoru na Koncilu 14. listopada 1965: »Pozivajući svećenike da traže svoje savršenstvo u samom vršenju pastoralne ljubavi, tekst donosi fundamentalni razlog svećeničke svetosti«. Ovim pretpostavkama odgovara i vanjska struktura dekreta o prezbiterima, koji najprije govori o službi prezbitera i nakon toga o pozivu prezbitera na savršenstvo.

Osim toga treba imati pred očima jednu pretpostavku od fundamentalne važnosti. Sklad između vanjske djelatnosti i unutrašnjeg života prezbiteri postižu onda kada svoju djelatnost podignu na višu razinu na kojoj ona sama postaje izvor posvećenja. Koncil kaže da se prezbiteri moraju povezati s Kristom u prihvaćanju Očeve volje i u darivanju samih sebe za stado. To pretpostavlja pravo evanđeosko obraćenje koje u svećeničkom životu dovodi do duboke prevlasti Krista koju je sv. Pavao izrazio kad je pisao Galaćanima: »S Kristom sam razapet na križ, živim — ali ne više moje staro ja, nego Krist živi u meni« (Gal 2, 20). Ovo obraćenje mora biti stvarno i istinito, bez prestanka ostvarivano pomoću dubljeg poznavanja Isusa Krista. Koncil to izričito više puta naglašuje u PO, br. 15 sl., u kojima također tumači kako se postiže takvo obraćenje. Tome služe poniznost i poslušnost (br. 15), tome služe celibat i siromaštvo (br. 16, 17); i da se to postigne, »među svim duhovnim pomagalima posebno se ističu oni čini kojima se vjernici hrane Božjom Riječju s dvostrukoga stola, sa stola Svetoga pisma i stola Euharistije« (br. 18).

Ovo obraćenje mora tako duboko utjecati na praktično djelovanje svećenika da u njemu bude očito da Isus Krist djeluje preko njega i da na svećeniku počiva Kristova snaga. To je onaj sistem života i djelovanja o kojem sv. Pavao piše Korinćanima: »Prema tomu ću se vrlo rado — radije nego da tražim oslobođenje — hvaliti svojim slabostima da na meni počiva Kristova snaga. Zato uživam u slabostima, u uvredama, u nevoljama, u progonstvima, u tjeskobama koje podnosim za Krista. Kad god sam, naime, slab, onda sam jak« (2 Kor 12, 9—10). To je dijalektika svećeničkog apostolata u kojoj su »negacija« i »afirmacija« u sjedinjenju dvaju života i dviju osoba, i u tom se sjedinjenju postiže valorizacija svećenikove osobnosti afirmacijom Kristove jakosti. Ovo Pavlovo iskustvo sintetizira zakon svakog apostolata koji hoće stvarati duh, a ne samo raspadljive forme i strukture. To očito pretpostavlja duboko iskustveno poznavanje osobe Isusa Krista, koje raste iz žive vjere i zahtijeva odreknuće kao uvjet duhovnog obogaćenja. Poniznost, siromaštvo i celibat dobivaju u tom svjetlu vrijednost preduvjeta po kojima apostolska djelatnost postaje normalnim čimbenikom razvoja u duhovnom životu.

Na temelju ovih misli možemo zaključiti da duhovnost svećenika po nauci Koncila nije personalistička kao prijašnja, nego je više biblijska, liturgijska, eklezijalna i komunitarna; ona je osim toga bitno kri-

stocentrična i njome dominira ontološka realnost sakramenata. Zato ona nije samo tradicionalna. Koncilski su oci operirali i s rezultatima najnovijih pokušaja na polju kršćanske duhovnosti i stvarno su pokušali dati odgovor na pitanja koja urgira iskustvo svećenika u današnjim prilikama. I dostignuća teologije zadnjih decenija u tim su odgovorima prisutna, kao što su prisutne i težnje moderne kršćanske antropologije. Koncil nadalje visoko cijeni vrijednost zemaljskih realnosti. I ako su s time u vezi koncilski oci koji put spomenuli ime Teilhard de Chardina, to je bilo zato da budu odbačeni i zadnji ostaci neke vrste maniheizma u kršćanskoj duhovnosti, i osim toga htjeli su kazati da je sve stvorenje u činu stvaranja primilo od Boga samo dobro i može sigurno služiti ljudskoj dobroći.

Da li su koncilski rješenja problema duhovnosti dovoljan odgovor na pitanja koja postavlja današnje svećeničko iskustvo i da li pokazuju osjetljivost za sve dimenzije svećeničkog života, to će pokazati iskustvo i povijest. Ali Koncil je svakako učinio odlučan korak kojim se prelazi od duhovnosti-sistema na duhovnost osobe koja se formira, raste i djeluje u vezi s osobom Isusa Krista te u širini njegove božanske ljubavi razvija svoju pastoralnu ljubav.

BIBLIOGRAFIJA

- Izjave pojedinih koncilskih otaca uzete su iz: GIOVANNI CAPRILE SJ, *Il concilio vaticano*, vol. V, Roma 1969, str. 239 sl.
- A. M. CHARUE, *Le prêtre dans l'Église selon la Const. »Lumen gentium«*, u *Seminarium* 18 (1966) 549-566.
- G. GIAQUINTA, *Alle sorgenti della spiritualità sacerdotale*. Commento al Decreto sul ministero e la vita sacerdotale, Roma 1966.
- Il decreto sulla formazione sacerdotale*. Esposizione e commento. Torino, Elle Di Ci, 1967.
- El sacerdotale*, u *Teologia y vida* 7 (1966) 157-235.
- Temí di spiritualità sacerdotale alla luce del vaticano II*, u *Rivista di Ascetica e Mistica* 11 (1966) 393-620.
- FR. MARTY, *La vie sacerdotale selon le Décret »Presbyterorum Ordinis«*, u *Seminarium* 18 (1966) 567-577.
- C. V. TRUHLAR SJ, *Antinomiae vitae spiritualis*, Romae 1958 (posebno str. 129-157).
- El decreto sul ministero e la vita sacerdotale* Esposizione e commento. Torino, Elle Di Ci 1967.
- T. SAGI-BUNIC, *Svećenik kome da služi*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1970.

SUMMARIUM

In Decreto Presbyterorum ordinis concilium vat. II clare et explicitè talia principia spiritualitatis presbyterorum proponit, quae amovere deberent ex vita eorum notam oppositionem inter vitam interiorem et actuositatem apostolicam et conferre personae unitatem et synthesim internam. Concilium igitur momentu priceps actuositati tribuendo et ministerio sacerdotali, explicat quomodo presbyter Spiritu Christi vivificatus et Christo configuratus illam maturitatem spiritualem in suo ministerio consequitur, per quam ministerium ipsum fit fons sanctificationis. Hoc autem tunc potissimum ad actum perducitur quando imitando Christum vere adhaeret episcopi voluntatem exsequitur. Plura media ad talem animi dispositionem obtinendam proponuntur, imprimis humilitas, continentia perfecta, paupertas, ante omnia autem SS. Eucharistiae et Verbi Dei nutrimentum.